

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 10 päivänä joulukuuta 2013

857/2013

Valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista

Annettu Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 2013

Valtioneuvosto on työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä päättänyt huoltovarmuuden turvaamisesta 18 päivänä joulukuuta 1992 annetun lain (1390/1992) 2 §:n 2 momentin ja 12 §:n 2 momentin nojalla:

1 Yleiset lähtökohdat

Huoltovarmuudella tarkoitetaan väestön toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömän kriittisen tuotannon, palvelujen ja infrastruktuurin turvaamista vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Huoltovarmuuden lähtökohdina ovat toimivat kansainväliset markkinat, monipuolinen teollinen pohja, vakaa julkinen talous ja kilpailukykyinen kansantalous.

Keskeisiä yhteiskunnan toimintakykyä vaarantavia uhkia ovat tieto- ja viestintäjärjestelmien sekä -verkkojen häiriintyminen, energiansaannin keskeytyminen, väestön terveyden ja toimintakyvyn vakava häiriintyminen sekä luonnon- ja ympäristöonnettomuudet. Vakavimpana ulkoisena uhkana huoltovarmuudelle pidetään kriisitilannetta, jossa kansakunnan kyky tuottaa tai hankkia ulkomailta kriittisiä tuotteita ja palveluja on väliaikaisesti vaikeutunut.

Huoltovarmuuden turvaaminen perustuu toimiviin kansainvälisiin poliittisiin, taloudellisiin ja teknisiin yhteyksiin. Näitä tukevat huoltovarmuudelle kriittisten organisaatioiden ja verkostojen toiminnan jatkuvuutta varmistavat toimenpiteet sekä toimialakohtaiset

huoltovarmuustoimenpiteet. Huoltovarmuustoimenpiteet toteutetaan yhteistyössä julkisen sektorin, elinkeinoelämän ja järjestöjen kesken siten, että markkinaehtoisesti tapahtuva ja sääntelyyn perustuva varautuminen sovitaan yhteen. Huoltovarmuusorganisaatio käynnistää ja sovittaa yhteen tämän päätöksen yhteistyötä edellyttävät toimenpiteet ja järjestelyt.

Kansallisia varautumistoimenpiteitä täydentävät kansainvälinen yhteistyö, Euroopan unionin yhteisvastuuperiaate ja säädökset, kansainvälisestä energiaohjelmasta tehty sopimus (Sopimussarja 115/1991) sekä eri maiden kanssa tehdyt kahden- ja monenväliset sopimukset taloudellisesta yhteistyöstä kriisitilanteissa.

Huoltovarmuustyön tavoitteena on, että vakavimmat poikkeusolot voidaan hoitaa kansallisin toimenpitein.

Huoltovarmuusorganisaatio koostuu Huoltovarmuuskeskuksesta, huoltovarmuusneuvostosta, sektoreista ja pooleista. Huoltovarmuuskeskuksen tehtävänä on maan huoltovarmuuden ylläpitämiseen ja kehittämiseen liittyvä suunnittelu ja operatiivinen toiminta. Osana huoltovarmuusorganisaatiota sen tehtävänä on tukea poolien ja sektorien toimin-

taa sekä hoitaa muut sille lainsäädännössä annetut tehtävät. Ahvenanmaan maakunnassa niistä valtakunnan viranomaisille kuuluvista valmistelevista hallintotehtävistä ja muista valmistelevista tehtävistä, jotka kuuluvat huoltovarmuuteen, huolehtivat valtakunnan ja maakunnan viranomaiset yhdessä siten kuin sopimusasetuksen 900/2000 mukaan säädetään.

Huoltovarmuuden kehittäminen ja varautumistoimien yhteensovittaminen kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriölle. Ministeriöt kehittävät huoltovarmuutta omalla toimialallaan. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010 tämentää näitä vastuita. Järjestelyillä turvataan väestön asema siltä varalta, että markkinoiden normaali toiminta ei tuota riittävää huoltovarmuutta. Suomen huoltovarmuus-toimien lähtökohtana on EU:n sisämarkkinoiden toimivuus.

2 Yleiset tavoitteet

2.1 Organisaatioiden ja verkostojen toiminnan jatkuvuuden varmistaminen

Huoltovarmuuskeskus kokoaa ja ylläpitää yhteistyössä Turvallisuuskomitean ja muiden viran-omaisten sekä yritysten ja järjestöjen kanssa ajantasaista ja ennakoivaa tietoa huoltovarmuudelle kriittisestä tuotannosta, palveluista ja infrastruktuureista sekä huoltovarmuuteen vaikuttavista uhkista, riippuvuuksista ja muutoksista. Huoltovarmuusorganisaatio kehittää Suomelle tärkeiden kansallisten ja globaalien järjestelmien, organisaatioverkostojen ja toimitusketjujen muodostaman kokonaisuuden analysointia, ymmärtämistä ja niihin liittyvien riskien hallitsemista. Erityisinä painopisteinä ovat tieto- ja viestintäjärjestelmien, sähkön saatavuuden sekä logististen palveluiden ja vaihtoehtoisten hankintalähteiden varmistamiseen tähtäävät toimenpiteet.

Huoltovarmuusorganisaatio edistää huoltovarmuudelle kriittisten organisaatioiden varautumista toimintaansa vaikuttaviin häiriöihin (jatkuvuudenhallinta) sekä edistää niiden kykyä tunnistaa toimintansa kannalta kriittiset riippuvuudet, riskit ja muutokset. Huoltovarmuuskeskus ja muu huoltovarmuusorgani-

saatio tukevat toimintaa sen kannalta tarpeellisilla työkaluilla, kuten selvityksillä, ohjeistuksilla ja koulutuksella.

Huoltovarmuusorganisaatio kehittää toiminnan jatkuvuuden varmistamiseen tähtäviä sopimuskäytäntöjä ja edistää niiden käyttöä viranomaisten ja elinkeinoelämän toiminnassa.

Huoltovarmuuskeskus kehittää menettelyitä huoltovarmuuden kannalta kriittisten materiaalien, tuotteiden ja komponenttien sekä kriittisten toimintojen saatavuuden varmistamiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö seuraa ja arvioi omistusrakenteiden ja niiden muutosten vaikutuksia huoltovarmuuteen ulkomaisten yritysten seurantaan koskevan lainsäädännön mukaisin valtuuksin. Huoltovarmuuskeskus osallistuu arviointeihin lausunnonantajana.

Yksi suomalaisen huoltovarmuustoiminnan kulmakiviä on verkottuneisuus alan toimijoiden kesken. Huoltovarmuuskeskus vastaa tämän yhteistyön ylläpitämisestä ja kehittämisestä myös yhä kansainvälistyneessä liike-elämässä. Yhteistyön ylläpitäminen tulee ensisijaisesti perustua molempia osapuolia hyödyntävään toimintaan ja huoltovarmuuden turvaamiseksi tulee nimenomaan kehittää myös yrityksiä hyödyttäviä toimintamalleja.

Kansallisen huoltovarmuuden turvaamisessa yhä suurempi merkitys on eri toimintojen välisillä riippuvuuksilla. Samoin kansainvälisten markkinoiden ja verkottumisen merkitys kansalliselle huoltovarmuudelle kasvaa. Tämän vuoksi huoltovarmuustyössä on yhä voimakkaammin panostettava kansallisesti verkottuneeseen yhteistyöhön sekä kansainvälisten riippuvuuksien ymmärtämiseen ja tähän perustuvaan varautumiskeinojen kehittämiseen.

2.2 Alueellinen ja paikallinen varautuminen

Huoltovarmuudesta vastaavat viranomaiset ylläpitävät ja kehittävät alueellista ja paikallista yhteistyötä ja tilannetietoisuutta huoltovarmuuden turvaamiseksi viranomaisten, yritysten, kuntien ja järjestöjen välillä. Huoltovarmuuskeskus ja muu huoltovarmuusorganisaatio yhteistyössä aluehallintoviranomaisten

kanssa kehittävät alueellista ja paikallista koulutus- ja harjoitustoimintaa. Kuntien toiminnan jatkuvuuden turvaaminen mahdollistaa huoltovarmuudelle kriittisten yritysten ja organisaatioiden toiminnan häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Huoltovarmuusorganisaatio kehittää yhteistyössä alueellisten ja paikallisten toimijoiden kanssa sähkö-, polttoaine-, talousvesi- ja elintarvikejakelun sekä tieto- ja viestintäverkkojen alueellisia varmistusjärjestelyjä.

Huoltovarmuudesta ja pelastustoimesta sekä sosiaali- ja terveydenhuollosta vastaavat viranomaiset sekä järjestöt kehittävät väestön omaehtoista toimintakykyä vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Nämä tukevat ohjeistuksella ja viestinnällä väestön valmiutta lievittää häiriötilanteiden välittömiä vaikutuksia sekä kykyä sopeutua pitkäkestoisten häiriötilanteiden ja poikkeusolojen vaikutuksiin.

2.3 Yhteistyö kansainvälisten toimijoiden kanssa

Ulkoasiainhallinto ylläpitää Suomen huoltovarmuutta tukevaa yhteistyötä EU:n, YK:n, Naton, OECD:n, Pohjoismaiden ja muiden Suomen huoltovarmuuden kannalta tärkeiden kansainvälisten toimijoiden kanssa. Huoltovarmuuskeskus osallistuu aktiivisesti kansainvälisiin yhteistyöjärjestelyihin ja edistää elinkeinoelämän edustajien osallistumista niihin. Huoltovarmuuskeskus osallistuu aktiivisesti yhteistyöjärjestelyihin kansainvälisissä järjestöissä sekä kansallisten huoltovarmuustoimintojen koordinointiin. Viranomaiset vaikuttavat aktiivisesti huoltovarmuusnäkökulman ottamiseksi huomioon Euroopan unionin päätöksenteossa, lainsäädännössä ja valvonnessa. Ministeriöt kehittävät hallinnonaloiltaan valtioiden välisiin huoltovarmuussopimuksiin perustuvia järjestelyjä.

Kansainvälisyys on koko ajan lisääntynyt myös poolitoiminnassa ja huoltovarmuuteen vaikuttavat tuotanto- ja palveluverkostot ovat taustaltaan yhä globaalimpia ja yrityksiä johdetaan usein Suomen ulkopuolelta. Siksi on hyvin oleellista, että kansainvälinen yritysjohto ymmärtää huoltovarmuustyön luonteen ja synergisyyden. Pooleissa tälle kansainvälisyysdialogille on luontevat edellytykset.

3 Kriittisen infrastruktuurin turvaaminen

3.1 Energian tuotanto-, siirto- ja jakelujärjestelmät

Energiahuoltovarmuuden tulee perustua monipuolisiin energialähteisiin ja polttoaineisiin, riittävään ja hajautettuun energiantuotantoon sekä toimintavarmoihin siirto- ja jakelujärjestelmiin. Energiahuoltovarmuuden lähtökohtina ovat toimivat energiamarkkinat, pitkäjänteinen ja selkeä investointeja kannustava energiapolitiikka sekä energiatehokkuus.

Huoltovarmuuden parantamiseksi maan energiaomavaraisuutta, etenkin sähköntuotantokapasiteettia, kasvatetaan käyttämällä hyväksi kestäväällä tavalla kaikkia energialähteitä ja tuotantomuotoja. Fossiilista ja uusiutuvista lähteistä valmistettujen öljytuotteiden jalostus ja jakelulogistiikka säilytetään riittävällä tasolla maan energiahuoltovarmuuden turvaamiseksi. Puusta tuotetun energian kasvava merkitys otetaan huomioon varauduttaessa infrastruktuurin ylläpitämiseen ja riittäviin korjuu- ja kuljetuskalustomääriin sekä työvoiman saatavuuteen.

Huippukulutuksen aikaisen sähköntarpeen kattamiseksi pidetään riittävää kotimaista sähkön tuotantokapasiteettia ja toimintavarmaa sähkön siirto- ja jakeluverkkoa sekä kehitetään kulutuksen ohjaus- ja joustotapoja. Uusiutuvan energian tuotannon lisääntyminen otetaan huomioon säätövoima- ja sähköjärjestelmäratkaisuisissa.

Tuontiin perustuvan energian saantihäiriön varalta ja kansainvälisten sopimusvelvoitteiden täyttämiseksi Huoltovarmuuskeskus pitää tuontipolttoaineita valtion varmuusvarastoissa siten, että maassa on käytettävissä keskimäärin viiden kuukauden normaalikulutusta vastaavat tuontipolttovaroastot. Varastomäärien mitoituksessa öljytuotteiden käyttö maakaasun varapolttovaroastoina otetaan huomioon ainoastaan yhdyskuntien energiahuollossa.

Valtion varmuusvarastoille asetetut tavoitetasot voidaan tarvittaessa alittaa enintään kahden viikon keskimääräistä kulutusta vastaavalla määrällä kohtuulliseksi ajaksi huoltovarmuuden vaarantumatta. Tämä osa valtion varmuusvarastoista voidaan tarvittaessa

sijoittaa lyhytaikaisesti toiseen Itämeren alueella sijaitsevaan EU-jäsenvaltioon. Kukin tuontipolttoaineiden maahantuojia voi pitää varastointivelvoitteestaan enintään 30 % Euroopan talousalueella (ETA) Suomen ulkopuolella.

Kaukolämmön toimitusvarmuuden turvaamiseksi alan toimijat ottavat huomioon varautumissuunnitelmissaan vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen varalta riittävien polttoainetarastojen sijoittamisen tuotantolaitoksille sekä varautuvat sähkökatkoksiin. Turpeen käyttö sähkön ja lämmön yhteistuotannossa on turvattu. Saatavuuden varmistamiseksi sääriskien varalle tavoitteena on, että maassa on noin puolen vuoden käyttöä vastaavat turvetarastot turvetuotantokauden alkaessa. Maakaasuhuollon turvaamiseksi monipuolistetaan siirtoverkkoon kytkeytyviä maa- ja biokaasun hankintalähteitä sekä varmistetaan siirtoverkkoon kytketyn terminaalkapasiteetin syntyminen.

Valtiolla tulee olla joko suora määräysvalta keskeisiin toimijoihin tai lainsäädännöllä varmistetut mahdollisuudet varmistaa sähkön kantaverkon ja kaasun siirtoverkon sekä näiden järjestelmävastaavien toimintakyky ja ohjata niiden toimintaa poikkeusoloissa.

Työ- ja elinkeinoministeriö ohjaa tarvittaessa sääntelytoimenpitein energian tuotantoa ja kulutusta huoltovarmuuden kannalta tarkoituksenmukaisesti ja kansainvälisten sopimusvelvoitteiden täyttämiseksi.

3.2 Tieto- ja viestintäjärjestelmät, -verkot ja -palvelut

Tieto- ja viestintäjärjestelmät

Yleisenä tavoitteena on, että yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta keskeiset yritykset ja organisaatiot ottavat jatkuvuudenhallinnassaan huomioon niihin kohdistuvat kyberuhat ja pitävät yllä tarvittavaa suojautumiskykyä. Huoltovarmuuskeskus ja muu huoltovarmuusorganisaatio tukevat toimintaa selvityksin, ohjeistuksin ja koulutuksella.

Yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista vastaavien ministeriöiden tulee yhdessä huoltovarmuusorganisaation kanssa tunnistaa kriittisimmät ICT -rakenteet, -palvelut, tekni-

nen ylläpito ja näihin liittyvä osaaminen sekä tietovarannot. Näihin liittyvät riskit, haavoittuvuudet ja kansainväliset riippuvuudet sekä niiden vaikutukset tulee tunnistaa ja arvioida.

Viranomaiset ja huoltovarmuusorganisaatio laativat kriittisten tieto- ja viestintäjärjestelmien sekä näihin liittyvien palveluiden varmistamiselle, turvallisuudelle ja jatkuvuudelle yhtenäiset kansalliset vaatimustenhallinnan perusteet. Julkisen sektorin ICT -järjestelmistä vastaavat organisaatiot käyttävät näitä huoltovarmuuden kannalta kriittisten järjestelmien rakenteen määrittämiseen, palveluiden järjestämiseen, kilpailutukseen ja ulkoistamiseen. Huoltovarmuusorganisaatio edistää niiden soveltamista myös yksityisellä sektorilla.

Huoltovarmuudelle kriittisissä tieto- ja viestintäjärjestelmissä yksittäisen kohteen lamautuminen tai vaurio ei saa lamauttaa koko järjestelmää. Huoltovarmuudelle kriittisimmät järjestelmät ja tietovarannot on varmistettava myös tilanteissa, joissa kansainväliset tietoliikenneyhteydet eivät ole käytössä tai niiden toiminnassa on vakavia häiriöitä. Tietojärjestelmiä suunniteltaessa ja rakennettaessa on riskianalyysin perusteella harkittava, tuleeko niitä tukevat tuotantojärjestelmät, tekninen ylläpito ja osaaminen säilyttää Suomessa kokonaan tai olennaisilta osin, vai riittääkö, että ne ovat palautettavissa Suomeen ennakkoon suunniteltujen järjestelyiden avulla.

Huoltovarmuudelle kriittiset tietovarannot on kahdennettava Suomeen. Kriittisiä tietoja ja toimintoja voidaan siirtää Euroopan unionin alueelle edellyttäen, että niiden lainmukaisuus, turvallisuus ja saatavuus on varmistettu. Huoltovarmuuskeskus varmistaa, että sekä nykyisten että uusien järjestelmien arvioinnit toteutetaan.

Joukkoviestintä

Kansallinen kyky sähköiseen ja painettuun uutisvälitykseen ja muuhun kansalaisille suunnattuun viestintään on turvattu tasapuolisesti ja maantieteellisesti kattavasti. Sähköisen joukkoviestinnän maanpäällisen ja kaapeleilla toteutetun ohjelmansiirto- ja jakeluverkon sekä graafisen viestinnän infrastruk-

tuurin varmistamista on ylläpidettävä teknologisen kehityksen edellyttämällä tavalla.

Valtioneuvoston kanslia, sisäasiainministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö sekä huoltovarmuusorganisaatio kehittävät yhteistyötä median kanssa vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen aikaisen tehokkaan viestinnän teknisten edellytysten varmistamiseksi.

Viranomaisten tiedotus-, varoitus- ja hälytysjärjestelmien on toimittava kaikissa olosuhteissa korkean toimintavarmuuden tasolla. Huoltovarmuustoimenpitein voidaan edistää viranomaistiedotteiden lähettämiseen soveltuvan joukkoviestintäverkon kehittämistä. Viranomaistiedottamisen, erityisesti vaaratiedotteiden, kattavuudesta on huolehdittava ylläpitämällä ja edistämällä huolto-varmuustoimenpitein kaupallisten radio- ja televisiokanavien varautumista. Sähköisen viestinnän harjoittajat kehittävät häiriötilanteiden ja poikkeusolojen aikaista viestintää yleisesti käytössä olevia kanavia hyväksi käyttäen. Ratkaisuissa varmistetaan kaksisuuntainen tiedonkulku viranomaisille, elinkeinoelämälle, järjestöille ja väestölle.

3.3 Finanssialan palvelut

Viranomaiset ja huoltovarmuusorganisaatio määrittävät huoltovarmuuden kannalta kriittiset toiminnot ja järjestelmät sekä varmistavat niitä koskevien tietojen ajanmukaisuuden siten, että turvataan kotitalouksien yritysten ja julkisen sektorin rahoituksen, maksujen välityksen ja arvopaperikaupan järjestäminen tehokkaasti ja ylläpidetään kyky rahoitus- ja vakuutuspalvelujen tarjoamiseen.

Viranomaiset ja huoltovarmuusorganisaatio varmistavat, että finanssialan toimijat liiketoimintaansa järjestäessään varmistavat kriittisten toimintojen ylläpitämisessä tarvittavien järjestelmien toimivuuden sekä riittävän ajantasaisten tietojen käytettävyyden myös tilanteissa, joissa järjestelmät sijaitsevat kansallisten rajojen ulkopuolella. Erityisesti on huolehdittava varajärjestelyistä, joilla turvataan pankkien välinen maksuliikenne, arvopaperien selvitys-, toimitus- ja säilytystoiminta sekä eläkkeiden ja muiden toistuvaissuoritusten maksatukset myös silloin, jos näiden toimintojen kannalta kriittiset järjestelmät Suomessa tai maan rajojen

ulkopuolella ei ole käytettävissä. Samoin on varmistettava korttimaksamisen infrastruktuurin ja korttivarmennusten toimivuus Suomessa.

Viranomaiset ja huoltovarmuusorganisaatio toimivat aktiivisesti finanssialan varautumiseen liittyvän kansainvälisen yhteistyön ja vaikuttamisen edistämiseksi EU-tasolla sekä valtioiden viran-omaisten kesken. Tavoitteena on kytkeä finanssialan varautumien tehokkaasti alan kotimaiseen ja EU-tason valvontaan. Huoltovarmuusorganisaatiossa kehitetään toimijoiden varautumiseen liittyvää yhteistyötä, tiedonvaihtoa ja harjoitustoimintaa.

3.4 Liikenne ja logistiikka

Päätavoitteena on väestön ja yhteiskunnan huoltovarmuustarpeet täyttävä ja mahdollisimman häiriötön logistiikka. Logistiikan huoltovarmuuden perustana on olemassa oleva toimintavarma kuljetusjärjestelmä, jonka toiminnan jatkuvuus varmistetaan viranomaisten ja alan toimijoiden varautumistoimenpitein.

Logistiikan turvattavat infrastruktuurit ovat tärkeimmät kuljetusväylät, satamat, lentoasemat, tavara- ja henkilöliikenteen asemat, terminaalit ja varastot sekä tieto- ja turvallisuusjärjestelmät. Toimijat tunnistavat ja arvioivat kriittisimmät kohteet, niiden riskit sekä turvaavat käytettävyyden ja palautumiskyvyn kaikissa tilanteissa. Erityisesti on otettava huomioon riippuvuus tietoliikenne- ja sähköjärjestelmistä.

Varautumisessa painopisteitä ovat merikuljetukset, kriittiset elinkeinoelämän ja yhteiskunnan toimivuuden sekä väestön toimeentulon edellyttämät kotimaan kuljetukset ja sotilaallisen maanpuolustuksen tukeminen. Tärkeimpiä turvattavia tavarakuljetuksia ovat energia-, kemikaali- ja elintarvikekuljetukset. Välttämättömät postipalvelut turvataan koko maan kattavina.

Liikennepolitiikassa otetaan huomioon ulkomaankaupan turvaaminen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Toimivien markkinoiden ja huoltovarmuuden turvaamiseksi tarvitaan kuljetuskapasiteettia ja väylien kunnossapitokapasiteettia mukaan lukien jäänmurto. Huoltovarmuuden turvaamisen

kannalta tärkeää on yritysten ja kaluston riittävän kotimaisuuden lisäksi myös suomalaisesta osaamisesta huolehtiminen.

Liikenne- ja viestintäministeriö sekä huoltovarmuusorganisaatio edistävät yhdessä liikenteenharjoittajien kanssa työssäkäyntiliikenteen sekä väestön toimeentulon ja turvallisuuden edellyttämän kuljetusjärjestelmän toimivuutta. Pelastusviranomaiset laativat aie- ja valmiussopimuksia kuljetustoiminnasta vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Liikenne- ja viestintäministeriö, puolustusvoimat sekä huoltovarmuusorganisaatio määrittävät huoltovarmuuden kannalta välttämättömät kuljetustarpeet. Poikkeusolojen ja niihin rinnastettavien vakavien häiriötilanteiden maakuljetustarpeita varten varmistetaan kuljetuskaluston ja ammattitaitoisen henkilöstön riittävyys. Liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö sekä huoltovarmuusorganisaatio varautuvat ohjaamaan kriittisten kuljetusten polttoainehuoltoa.

3.5 Vesihuolto

Laadukas vesihuolto on välttämätön edellytys väestölle ja merkittävälle osalle talouselämää. Vesihuoltopalveluiden saanti turvataan kotitalouksille, yhdyskunnille, sosiaali- ja terveydenhuollon laitoksille sekä veden saannista riippuvalle huoltovarmuuskriittiselle tuotannolle.

Vastuuviranomaiset huolehtivat vesivarojen kestävästä käytöstä sekä varautuvat häiriöihin ja poikkeuksellisiin sää- ja vesioloihin. Suuria yhdyskuntia, keskussairaaloita ja vesikriittistä elintarviketeollisuutta palvelevat vesihuoltolaitokset varmistavat toimintansa jatkuvuuden sekä vaihtoehtoiset vedenhankintalähteet.

Vesihuoltolaitokset parantavat toimintavarmuuttaan ja varautuvat vesihuollon häiriötilanteisiin. Kunnat sovittavat yhteen ja kehittävät vesihuoltoon ja muuhun yhdyskuntatekniikkaan liittyvää varautumista ja jatkuvuudenhallintaa. Huoltovarmuusorganisaatio sovitaa yhteen vesihuoltoalan varautumista muuhun paikalliseen ja alueelliseen varautumiseen. Vesihuoltolaitokset yhteistyössä niiden energia- sekä laite- ja kemikaalitoimitta-

jien kanssa luovat varajärjestelmän pitkäaikaisen jakeluhäiriöiden hallintaan.

Yhteistyötä vesihuoltoketjun eri toimijoiden kesken parannetaan häiriöiden hallinnan kehittämiseksi.

3.6 Infrastruktuurin rakentaminen ja kunnossapito

Rakentaminen sekä rakennetun ympäristön korjaus ja kunnossapito on välttämätöntä väestön, talouselämän sekä maanpuolustuksen tarvitseman infrastruktuurin toimivuudelle.

Varmistetaan rakennuskapasiteetin nopea saatavuus liikenneinfrastruktuurin, kunnallisen infrastruktuurin sekä energia- ja televerkkojen vakavissa häiriötilanteissa. Huoltovarmuusorganisaatio, pelastuslaitokset ja kunnat selvittävät aie- ja valmiussopimusjärjestelmän kehittämistä pelastusviranomaisten tarvitseman kuljetus- ja työkonelakaluston nopean saatavuuden varmistamiseksi vakavissa häiriötilanteissa.

Rakentamisessa ja rakennustuoteteollisuudessa varaudutaan tukemaan puolustusvoimia valmiutta kohottaessa ja poikkeusoloissa. Sopijaosapuolet ylläpitävät ja kehittävät tätä varten solmittuja aie- ja valmiussopimuksia. Vastuuviranomaiset luovat suunnitelmat ja hallinnollisen valmiuden toteuttaa nopeasti laajoja maanpuolustuksen vaatimia rakennushankkeita.

Tulvasuojelurakenteiden hyvästä kunnosta ja jatkuvasta käyttövalmiudesta tulee huolehtia tulvavahinkojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

3.7 Jätehuolto erityistilanteissa

Erityistilanteessa, kuten öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnassa, säteilyvaaratilanteessa sekä tautiepidemioiden torjunnassa syntyvän jätteen jätehuollon huoltovarmuus turvataan siten, että akuutin torjuntavaiheen jälkeen syntyneen jätteen keräys, välivarastointi ja käsittely voidaan järjestää asianmukaisesti ja että erityistilanteesta voidaan siirtä normaaliin toimintaan kaikilta osin.

4 Kriittisen tuotannon ja palveluiden turvaaminen

4.1 Elintarvikehuolto

Turvataan kotimaisen alkutuotannon monipuolisuus ja riittävä laajuus sekä kotimaassa toimivan elintarviketeollisuuden asema jalostajana. Huoltovarmuusorganisaatio tukee elintarvikelogistiikan ja kaupan toimintakykyä kotimaisten ja tuontielintarvikkeiden jakelussa. Valtioneuvosto vaikuttaa Euroopan unionin maatalouspolitiikkaan siten, että yhteinen maatalouspolitiikka ja kansalliset toimet turvaavat huoltovarmuuden kannalta riittävän kotimaisen alkutuotannon.

Valtion varmuusvarastoissa pidetään viljaa kotimaisen tarjonnan varmistamiseksi normaaliolojen vakavien häiriötilanteiden sekä poikkeusolojen varalta siten, että maassa käytävissä oleva määrä vastaa kuuden kuukauden keskimääräistä kulutusta ihmisravinnoksi. Lisäksi varastoidaan alkutuotantoa varmistavia sertifioituja siemeniä, rehuvalkuaista ja muita välttämättömiä tuotanto-panoksia.

Kunnat turvaavat vastuullaan olevien ruokapalveluiden jatkuvuuden vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Keskeiset ruokailupalveluiden tuottajat kehittävät jatkuvuudenhallintaansa huoltovarmuusorganisaation tukemana.

Maa- ja metsätalousministeriö yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa varautuu ohjaamaan vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa voimavarojen käyttöä, elintarvikkeiden tuotantoa ja tarjontaa huoltovarmuuden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

4.2 Terveystuolto ja peruspalvelut

Suoritus- ja sopeutumiskykyinen sosiaali- ja terveydenhuolto on väestön toimintakyvyn ja hyvinvoinnin, talouselämän jatkuvuuden sekä maanpuolustuksen keskeinen edellytys.

Terveystuollon julkiset ja yksityiset toimijat turvaavat ja kehittävät yhteistyössä elintärkeiden lääkkeiden, verivalmisteiden ja lääkintälaittehuollon sekä sosiaali- ja terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden saatavuutta turvaavia toimenpiteitä. Sosiaali- ja

terveysministeriö yhteistyössä huoltovarmuusorganisaation kanssa kehittää tärkeimpien lääkkeiden ja terveydenhuollon tarvikkeiden varmuusvarastointia vakavien häiriötilanteiden, tartuntatautien sekä poikkeusolojen varalta. Tätä varten sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa lääkkeiden velvoite- ja varmuusvarastointijärjestelmän tarkoituksenmukaisuuden arviointia. Terveystuollon varautumisessa otetaan huomioon myös biologiset, kemialliset ja radiologiset uhkat.

Sosiaali- ja terveydenhuoltoalan palvelujärjestelmästä vastuussa olevat toimijat turvaavat huoltovarmuudelle kriittisen palvelujärjestelmän ja tukitoimintojen jatkuvuuden ja sopeutumiskyvyn sekä omalla toiminnallaan että tarvittavin sopimusjärjestelyin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisesti tärkeät tietovarannot ja niiden toimintaa ohjaavat järjestelmät tulee olla sijoitettu Suomessa oleville palvelimille. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa huoltovarmuusorganisaation tukemana ohjeet, joiden perusteella sosiaali- ja terveydenhuollon jatkuvuus suunnittelua kehitetään valtakunnallisesti yhtenäisin perustein.

Terveystuoltojärjestelmän palvelutuotannossa ja materiaalisessa varautumisessa otetaan huomioon puolustusvoimien tukeutuminen julkiseen terveydenhuoltoon. Sosiaali- ja terveydenhuoltoviranomaiset ja puolustusvoimat kehittävät yhteistyötä voimavarojen käytön tehostamiseksi kaikilla hallinnon tasoilla.

Sosiaali- ja terveydenhuoltoviranomaiset edistävät alan kansainvälistä varautumisyhteistyötä Maailman Terveystuoltojärjestössä, Euroopan unionissa ja Natossa sekä Pohjoismaiden kesken.

4.3 Teollisuus

Kehitetään Suomessa toimivan teollisuuden edellytyksiä ja kykyä toimittaa huoltovarmuudelle kriittisiä tuotteita, tuotantopanoksia ja palveluja vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Huoltovarmuusorganisaatio varmistaa osaltaan teollisuuden kriittisten materiaalien ja varaosien saatavuutta turvaavia toimenpiteitä.

Tuotantoautomaatioon ja prosessien ylläpitopalveluihin liittyvän riittävän osaamisen

säilymistä Suomessa tuetaan viranomaisten, yritysten, huoltovarmuusorganisaation ja tutkimuslaitosten yhteistyöllä.

Valtio edistää eri politiikkalohkoilla ja kaikkien ministeriöiden toimin huoltovarmuudelle kriittisen teollisuuden tutkimuksen, suunnittelun ja tuotekehityksen säilymistä Suomessa. Huoltovarmuusnäkökulmasta on tärkeää, että Suomen riippuvuutta ulkomaisista energialähteistä vähennetään. Tässä tarkoituksessa edistetään teollisuuden infrastruktuurien ja osaamisen kehittämistä biotaloudessa sekä kotimaisiin raaka-aineisiin perustuvien liikennepolttoaineiden tuotannossa.

Vientiteollisuuden toimintaedellytyksiä edistetään huolehtimalla yhteiskunnan perustoimintojen jatkuvuudesta sekä tukemalla yritys- ja toimialakohtaista varautumista. Suomalaisen vientiyrittäjien lisäksi jatkuvuus suunnittelua edistetään myös globaalien yritysten Suomessa toimivissa huoltovarmuus-kriittisissä maayhtiöissä.

4.4 Sotilaallista maanpuolustusta tukeva tuotanto ja palvelut

Puolustusvoimien suorituskykyä voidaan ylläpitää parhaiten olosuhteissa, joissa koko yhteiskunnan huoltovarmuus on turvattu sekä osaaminen, teknologia ja talous ovat kansainvälisesti kilpailukykyisiä.

Sotilaalliselle huoltovarmuudelle kriittisiä alueita ovat tiedustelu, valvonta, johtaminen ja maalittamisen tuki sekä vaikuttaminen. Puolustushallinto varmistaa, että maassa säilyy näissä tarvittava riittävä osaaminen, teknologia ja tuotanto sekä integraatio-, huolto-, ylläpito- ja kriisiajan vauriokorjauskyky, joka pidetään saatavilla logistiikan ketjussa. Puolustusvoimat kehittää sotilaallisen huoltovarmuuden kannalta kriittiseen tietoturvallisuuden ja salaukseen liittyvää osaamista ja teknologiaa kyberturvallisuusstrategian mukaisesti. Huoltovarmuusorganisaatio tukee ja edistää tätä työtä.

Valtio ylläpitää ja tukee keskeisiin kansallisiin turvallisuusetuihin liittyvää kriittistä puolustusteollisuutta ja sen osaamista sekä palvelutuotantoa tarvittavin toimenpitein. Puolustushallinto yhteistyössä Huoltovarmuuskeskuksen kanssa ylläpitää tärkeimpien

sodan ajan kulutusmateriaalien, kuten tykistöruutien ja ampumatarvikkeiden tuotantokapasiteettia sekä välttämättömiä maanpuolustusta tukevia varmuusvarastoja.

Puolustushallinto kehittää kriittisen puolustusmateriaalin ja järjestelmien elinjakson hallintaa kumppanuusjärjestelyin.

Puolustushallinto edistää pohjoismaista yhteistyötä erityisesti ampumatarvikelogistikassa ja -tuotannossa sekä puolustusmateriaalin kunnossapidossa ja varastoinnissa.

Suomi osallistuu kansainvälisiin yhteistyöhankkeisiin keskeisten toimijoiden kuten Euroopan puolustusviraston, NORDEF:n ja Naton kanssa. Puolustushallinto kehittää kahden- ja monenvälisiä huoltovarmuusjärjestelyitä sotilaallisten suorituskykyjen yhteisen kehittämisen, jakamisen ja käytön mahdollistamiseksi. Puolustushallinto sekä työ- ja elinkeinoministeriö edistävät Euroopan unionin huoltovarmuusjärjestelyjä puolustusväline-markkinoiden toimivuuden parantamiseksi.

5 Huoltovarmuustyön kehittäminen

Huoltovarmuustyö sekä sitä edistävä julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyö ovat kansalaisyhteiskunnan keskeisiä toimintoja, joita kuitenkin tunnetaan varsin huonosti. Huoltovarmuuskeskuksen tulee kiinnittää erityistä huomiota huoltovarmuustyötä koskevan tietoisuuden parantamiseen ja toiminnan sekä sen lähtökohtien tunnetuksi tekemiseen.

Huoltovarmuuskeskus on viranomaisen, jonka toimintaperiaatteet määräytyvät viranomaistoiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisesti. Huoltovarmuustyön luonteesta johtuen perusteltujen poikkeusten määrä voi olla suurempi kuin monilla muilla organisaatioilla, mutta pääsääntönä on toiminnan ja toimintatapojen julkisuus.

Julkisen vallan harjoittaman taloudellisen toiminnan kilpailuvaikutuksiin on kiinnitetty kasvavaa huomiota. Huoltovarmuuskeskuksen odotetaan järjestävän toimintansa tavalla, joka ei vaaranna taloudellisten toimijoiden välistä kilpailuneutraliteettia, ellei siihen ole maanpuolustuksen tai kansallisen turvallisuuden kannalta perusteltuja painavia syitä. Viranomaisena Huoltovarmuuskeskuksen ei myös-

kään tule toimia elinkeinonharjoittajana eikä ottaa merkittäviä taloudellisia riskejä, ellei tämä ole sen tehtävien kannalta välttämätöntä.

Yksityisen sektorin kriittisten toimijoiden varautumiskyky ja kriisivalmiudet luodaan normaaliaikoina. Keskeisiä keinoja ovat järjestelmällinen yritysturvallisuuden hallinta sekä liiketoiminnan jatkuvuuden suunnittelu. Huoltovarmuuskeskus ja muu huoltovarmuusorganisaatio edistävät jatkuvuuden hallinnan menetelmien käyttöä huoltovarmuuskriittisissä yrityksissä.

6 Varmuusvarastojen sopeuttaminen

Valtion varmuusvarastot on sopeutettava tässä päätöksessä säädettyihin määriin 31.12.2016 mennessä.

Tämä päätös tulee voimaan 5 päivänä joulukuuta 2013.

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 2013

Työministeri *Lauri Ihalainen*

Kaupallinen neuvos Tomi Lounema